

1. واژه ایران از چه واژه ای گرفته شده و به چه معناست؟
2. واژه آریایی به چه معناست؟
3. آریاییان چه گروهی بودند؟
4. نظر مورخان درباره سکونتگاه اولیه اقوام هند و اروپایی چیست؟

درس ۹ از ورود آریایی ها تا پایان هخامنشیان

5. بر اساس تحقیقات جدید تاریخی که در دو قرن اخیر انجام گرفته بنیانگذار نخستین حکومت آریایی در ایران چه کسانی بودند؟

مادی ها

مهاجرت اقوام آریایی به فلات ایران، نقطه عطفی در تاریخ میهن عزیز ما به شمار می رود. این اقوام با تأسیس حکومت های نیرومند، موجب تغییر و تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی گسترده ای نه تنها در ایران، بلکه در بخش وسیعی از جهان آن روز شدند. شما در این درس، با استفاده از شواهد و مدارک معتبر باستان شناختی و تاریخی، مهم ترین رویدادها و موقعیت سیاسی و نظامی تاریخ ایران را از تشکیل دولت ماد تا پایان حکومت هخامنشیان، بررسی و تحلیل می کنید.

گروهی از آنان به سمت مرکز و غرب این فلات پیشروی کردند و در مناطق مختلف آن مستقر شدند؛ مادی ها، پارسی ها و پارتی ها از جمله آنان بودند. گروه دیگری نیز از شرق فلات ایران به هند رفتند.

ماد، نخستین حکومت آریایی ایران

در درس ۷ خواندید که ایرانیان از دوران باستان تا دو قرن پیش، پیشدادیان و کیانیان را، به ترتیب، نخستین و دومین سلسله پادشاهی می دانستند که پیش از اشکانیان و ساسانیان بر ایران حکومت کرده بودند، و اطلاعی از مادی ها و هخامنشیان نداشتند. تحقیقات جدید تاریخی که در دو قرن اخیر انجام گرفته، آگاهی و شناخت از تاریخ ایران در دوران باستان را متحول کرده است. بر پایه این تحقیقات، مادی ها بنیان گذار نخستین حکومت آریایی در ایران شناخته می شوند.

تأسیس حکومت ماد: قبایل گوناگون ماد از جمله اقوام آریایی بودند که در بخش وسیعی از مناطق غربی و مرکزی ایران استقرار یافتند و در کنار بومیان ساکن این مناطق

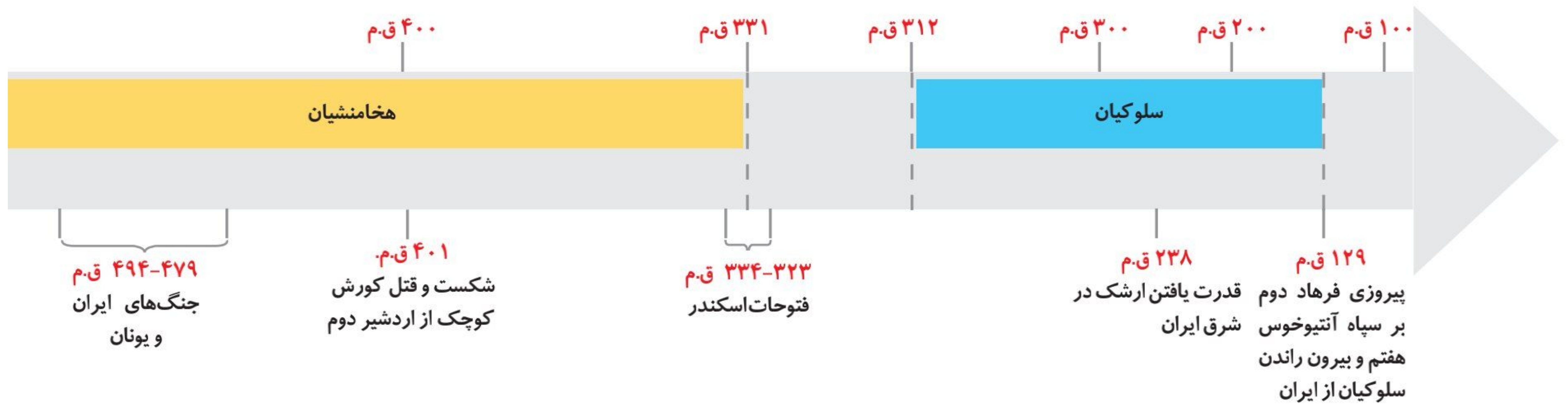
اقوام آریایی از مهاجرت تا تشکیل حکومت در ایران

1) واژه «ایران» از واژه «آریایی» گرفته شده و به معنای سرزمین آریاییان است.

2) واژه آریایی نیز به معنای شریف و آزاده است؛ پس واژه ایران به معنای سرزمین مردمان شریف و آزاده است.

3) آریاییان گروهی از اقوام هند و اروپایی بودند که از زمان های بسیار کهن و به تدریج در فلات ایران و شبه قاره هند مستقر شدند و خود را آریایی نامیدند. بنابراین، کاربرد واژه آریایی برای دیگر اقوام هند و اروپایی، به جز ایرانیان و هندیان درست نیست.

4) درباره سکونتگاه اولیه اقوام هند و اروپایی و زمان و مسیر مهاجرت آریاییان به ایران و هند، اتفاق نظر وجود ندارد. عده ای از مورخان احتمال می دهند که اقوام هند و اروپایی، نخست در علفزارهای واقع در شمال شرق فلات ایران و جنوب روسیه در حوالی دریاچه آرال می زیسته اند. بر اساس فرضیه ای که تعداد قابل توجهی از باستان شناسان و مورخان آن را پذیرفته اند، اقوام آریایی در حدود ۱۵۰۰ ق.م. وارد فلات ایران شدند.

6. قبایل ماد در کدام قسمت ایران استقرار یافتند؟

1. برای اولین بار در کدام منابع به ماده‌ها اشاره شده است؟
2. چرا آشور به سرزمین‌های همسایه از نواحی غرب ایران حمله می‌کرد؟
3. چه عواملی زمینه اتحاد قبایل پراکنده ماد را فراهم کرد؟

زندگی کردند. برای اولین بار در قرن ۹ ق.م. در سالنامه‌های شاهان آشوری به ماده‌ها اشاره شده است. آشور در آن زمان حکومت نسبتاً نیرومندی در شمال بین‌النهرین بود که برای به دست آوردن فلزات، سنگ‌های قیمتی و غنایم دیگر، دائماً به سرزمین‌های همسایه، از جمله نواحی غربی ایران هجوم می‌آورد. ¹ ² ³ ⁴

یورش‌ها و غارت‌گری‌های پیاپی آشوریان، زمینه اتحاد قبایل پراکنده ماد را فراهم آورد. ³ از این رو رؤسای این قبایل، یکی از بزرگان مادی به نام دهیوک، که به اشتباه او را دیاکو می‌خوانند، را به پادشاهی برگزیدند. دهیوک شهر هگمتانه یا اکباتان (همدان امروزی) را بنا کرد و آن را مرکز حکومت خود قرار داد. ⁴

4. چگونگی تاسیس حکومت ماد را توضیح دهید

نقشه قلمرو حکومت ماد

۲۰۰۰ ق.م. ۱۰۰۰ ق.م. ۸۰۰ ق.م. ۷۰۰ ق.م. ۶۰۰ ق.م. ۵۰۰ ق.م.

مهاجرت آریایی‌ها به ایران ماد

تأسیس حکومت ماد

۶۲۵-۶۵۳ ق.م.
دوره تسلط سکاها بر ماد

۵۵۰ ق.م.
پیروزی کوروش بر ماد

۶۱۲ ق.م.
تصرف نینوا پایتخت آشور از سوی حکومت ماد

۵۲۲ ق.م.
شروع پادشاهی داریوش یکم

۵۲۵ ق.م.
فتح مصر توسط کمبوجیه

۵۳۹ ق.م.
فتح بابل توسط کوروش بزرگ

1. اوج قدرت حکومت ماد در زمان چه کسی بود؟

2. اقدامات هوخشتره را بیان کنید

3. دلایل سقوط حکومت ماد چه بود؟

4. بزرگترین حکومت عصر باستان را نام ببرید

5. سلسله هخامنشی منسوب به چه کسی بود؟

6. رئیس قبیله پاسارگادی چه کسی بود؟ **هخامنش**

7. درباره قبیله پاسارگادی توضیح دهید

5. **هخامنشیان؛ بزرگ ترین حکومت عصر باستان**

سلسله هخامنشی منسوب به هخامنش، جد کورش کبیر است (5)

هخامنش رئیس قبیله پاسارگادی بود (7) این قبیله یکی از قبایل

مهم قوم پارسی به شمار می رفت. پارسی ها، هم زمان با قدرت

یافتن مادی ها، در قسمت های جنوبی فلات ایران یعنی

سرزمین پارس (استان فارس کنونی) و نواحی مجاور آن

مستقر بودند. حکومت ماد، قوم بزرگ پارس را تحت فرمان

خود در آورد (7) در آن زمان شاخه ای از خاندان هخامنشی،

در فارس به مرکزیت شهر انشان (آنزان)، حکومت محلی

کوچکی تشکیل داده بودند.

تأسیس حکومت هخامنشی (8) یکی از نوادگان هخامنش،

به نام کورش (کورش دوم)، که بر انشان حکومت می کرد،

قبیله های پارسی ناراضی از سلطه مادی ها را متحد کرد.

کورش، سپس با جلب حمایت بزرگان مادی، آستیاگ را از

میان برداشت و پادشاهی هخامنشیان را بنیان نهاد. (8)

ماد در اوج قدرت (1): حکومت ماد در زمان فرمانروایی

هووخشتر، سومین پادشاه مادی به اوج قدرت رسید (1) او

نخست با تشکیل سپاه منظم و کارآمدی از قبایل مختلف

ماد، پارس و... قدرت خود را بر مناطق وسیعی از ایران

تثبیت کرد. هووخشتر سپس با حکومت بابل، علیه آشور

متحد شد و به حاکمیت آشوریان پایان داد. در پی

این موفقیت نظامی، قلمرو ماد به شمال بین النهرین و

بخش های وسیعی از آسیای صغیر گسترش یافت (2)

سقوط حکومت ماد (3): آستیاگ، پسر و جانشین هووخشتر

لیاقت و درایت پدر را نداشت و دوران طولانی سلطنت

خود را صرف خوشگذرانی و گردآوری ثروت کرد. بزرگان

طوایف ماد و توده مردم که از عملکرد آستیاگ ناخشنود

بودند، بر ضد او با کورش هخامنشی همدست شدند.

سرانجام با فتح هگمتانه به دست کورش، حکومت ماد

برافتاد. (3)

8. چگونگی تأسیس حکومت هخامنشی را بیان کنید

افسانه کورش:

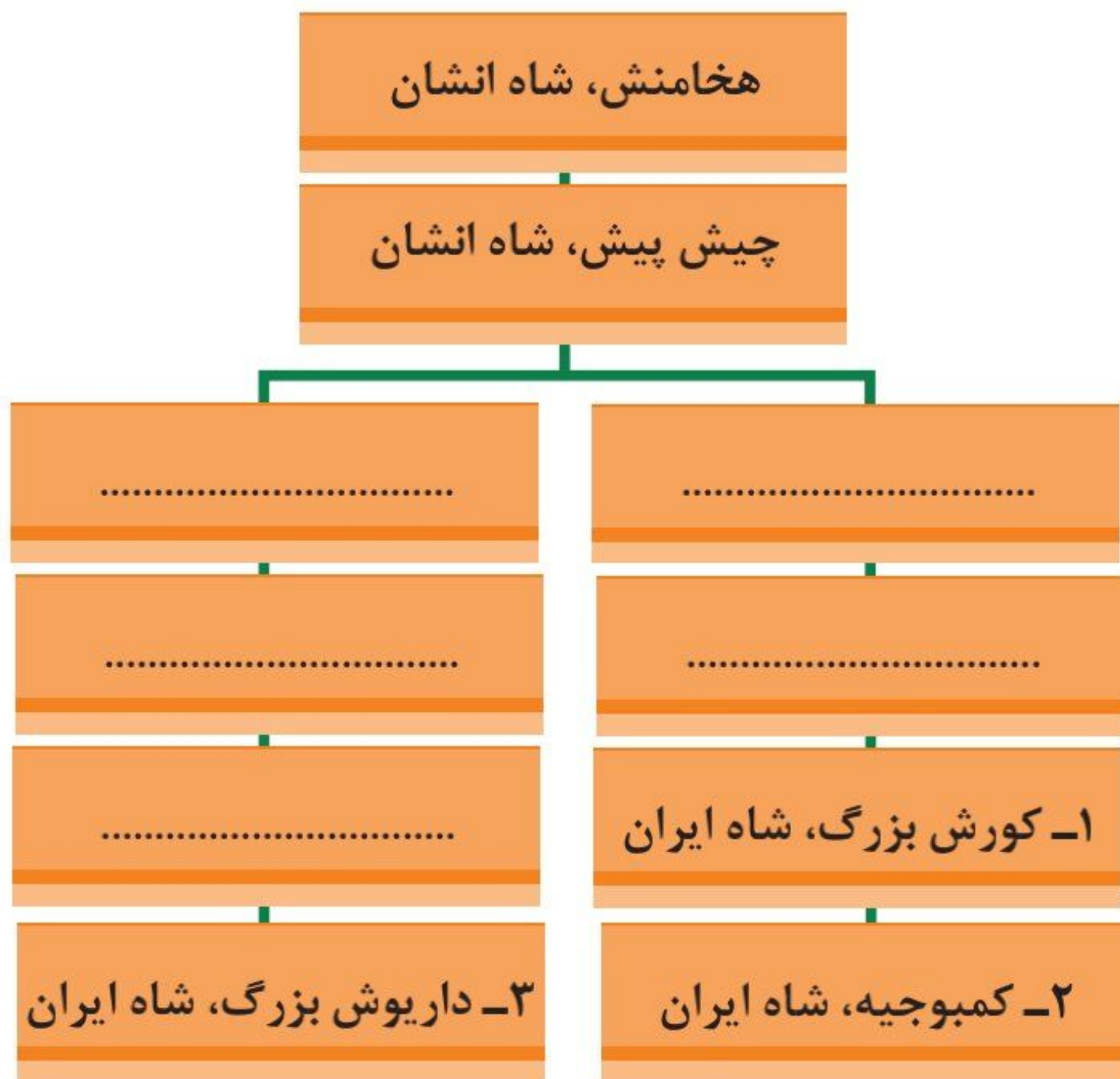
بررسی شواهد و مدارک

متن ۱: شجره نامه کورش به نقل از منشور وی:

«... منم کورش، شاه بزرگ، شاه توانمند، شاه بابل، شاه سومر و آگد، شاه چهار گوشه جهان؛ پسر کمبوجیه، شاه بزرگ، شاه انشان، نوه کورش (یکم)، شاه بزرگ، شاه انشان، نبیره چیش پیش، شاه بزرگ، شاه انشان، ...»

متن ۲: داریوش بزرگ در سنگ نوشته بیستون، اجداد خود را این گونه معرفی می نماید:

«داریوش شاه می گوید: پدر من ویشتاسب، پدر ویشتاسب آرشام، پدر آرشام، آریارمنه، پدر آریارمنه، چیش پیش، پدر چیش پیش، هخامنش است. داریوش شاه می گوید: بدین جهت ما هخامنشی خوانده می شویم که از دیرگاهان اصیل هستیم.»

1. کوروش پس از آنکه به قدرت رسید چه اقداماتی انجام داد؟ و نتایج اقدامات آن را بنویسید
2. یکی از انسانی ترین و شکوهمند ترین فتوحات تاریخ جهان چه بود؟
3. اهمیت فتح بابل برای دولت هخامنشیان چه بود؟
4. درباره بیانیه یا منشور کوروش توضیح دهید

فعالیت ۱

الف) مآخذ متن‌های شماره ۱ و ۲، از منابع دست اول تاریخ ایران باستان است یا منابع دست دوم؟ چرا؟
 ب) با توجه به متن‌های صفحه قبل، شجره‌نامه کوروش و داریوش هخامنشی را کامل کنید.

1 (کوروش مدتی پس از به قدرت رسیدن، به آسیای صغیر لشکرکشی کرد و حکومت لیدی و سایر دولت - شهرهای آنجا را شکست داد و شهر ثروتمند سارد، پایتخت لیدی و تمامی آسیای صغیر را به تصرف خود درآورد. در نتیجه این 2 (یکی از انسانی ترین و شکوهمندترین فتوحات تاریخ جهان، فتح مسالمت آمیز بابل توسط کوروش بزرگ در سال ۵۳۹ ق.م. است. در این سال، مؤسس سلسله هخامنشی بدون جنگ و یافت و با دولت - شهرهای یونانی همسایه شد.

● منشور کوروش - موزه بریتانیا - لندن

در سال ۱۸۷۹ م. / ۱۲۵۸ ش. در بابل کشف شد، هم اکنون در موزه بریتانیا در لندن نگهداری می‌شود و به «منشور کوروش» معروف است. بیانیه یا منشور کوروش، نماد فرهنگ انسانی و مداراجویانه ایرانیان است. بسیاری از محققان، منشور کوروش را نخستین منشور حقوق بشر می‌دانند. از این رو، متن آن به ابتکار سازمان ملل متحد به شش زبان رسمی این نهاد جهانی ترجمه شد. نسخه بدلی از این منشور نیز در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک به نمایش گذاشته شده است 4

2 (بابل یکی از بزرگ‌ترین شهرهای آن روزگار به شمار می‌رفت و مردمان و اقوامی با خاستگاه اجتماعی و فرهنگی گوناگون در آنجا می‌زیستند. این شهر از نظر داشتن بناها و پرستشگاه‌های باشکوه، مراکز اقتصادی ثروتمند، نهادهای سیاسی و اداری متعدد و در اختیار داشتن راه‌های ارتباطی با سرزمین‌های دور و نزدیک، اهمیت فراوان داشت و تسلط بر آن برای هر فرمانروایی بسیار مهم و مطلوب بود) 3
 4 (کوروش فرمان داد تا ماجرای فتح صلح آمیز بابل را بر لوحی استوانه‌ای از گل رس به زبان بابلی بنویسند. این لوح که

1. نتیجه فتح بابل توسط کوروش چه بود؟

2. علت تحسین و تکریم کوروش چه بود؟ یا درباره ویژگی شخصیتی کوروش توضیح دهید

منشور کورش

فعالیت ۲

متن‌های زیر را بخوانید و احساس و درک خود را از شخصیت و اندیشه آشوربانیپال و کورش بزرگ در چند سطر بنویسید.

بررسی شواهد و مدارک

مقایسه اندیشه و رفتار دو کشورگشا: آشوربانیپال، فرمانروای آشور و کورش بزرگ، پادشاه ایران

متن ۱: ترجمه بخشی از متن سنگ‌نوشته آشوربانیپال پس از فتح شوش، پایتخت ایلام:

«من، شوش شهر بزرگ و مقدس را به خواست خدایان آشور گشودم. من وارد کاخ‌های معبد شوش شدم و هر آنچه از سیم و زر و مال فراوان بود، همه را به غنیمت برداشتم. من همه آجرهای زیگورات شوش را که با سنگ لاجورد تزیین شده بود، شکستم. من تمامی معابد ایلام را با خاک یکسان کردم، شهر شوش را به ویرانه‌ای تبدیل کردم و بر زمینش نمک پاشیدم. من همه دختران و زنان را به اسارت گرفتم. از این پس، دیگر کسی، صدای شادی مردم و سم اسبان را در ایلام نخواهد شنید.»

متن ۲: ترجمه بخشی از متن منشور کورش:

سطر ۲۳. همه مردم گام‌های مرا با شادمانی پذیرفتند. در بارگاه پادشاهان بابل بر تخت شهریاری نشستم. مردوک [خدای بزرگ بابل] دل‌های پاک مردم بابل را متوجه من کرد، زیرا من او را ارجمند و گرامی داشتم.

سطر ۲۴. سپاه بزرگ من به صلح و آرامی وارد بابل شد. نگذاشتم رنج و آزاری به مردم این شهر و این سرزمین وارد آید.

سطر ۲۵. وضع داخلی بابل و جایگاه‌های مقدسش قلب مرا تکان داد ... من برای صلح کوشیدم. نبونید [شاه بابل]، مردم درمانده بابل را به بردگی کشیده بود، کاری که در خور شأن آنان نبود.

سطر ۲۶. من برده‌داری را برانداختم. به بدبختی‌های آنان پایان بخشیدم. فرمان دادم که همه مردم در پرستش خدای خود آزاد باشند و آنان را نیازارند. فرمان دادم که هیچ کس اهالی شهر را از هستی ساقط نکند. مردوک از کردار نیک من خشنود شد.

آرامگاه کورش بزرگ، بنیان‌گذار حکومت هخامنشیان - پاسارگاد

1) در پی تسخیر بابل، تمامی بین‌النهرین و نیز سرزمین‌های

سوریه، فلسطین و فنیقیه (لبنان امروزی)، تحت فرمان هخامنشیان درآمد.

2) کورش نه به دلیل سرزمین‌هایی که گشود، بلکه به خاطر

شخصیت انسانی‌اش همواره تحسین و تکریم شده است. در

روزگاری که قتل و غارت و کشتار، روش معمول فرمانروایان

و فاتحان بود، کورش با پرهیز از چنین رفتاری، شکل

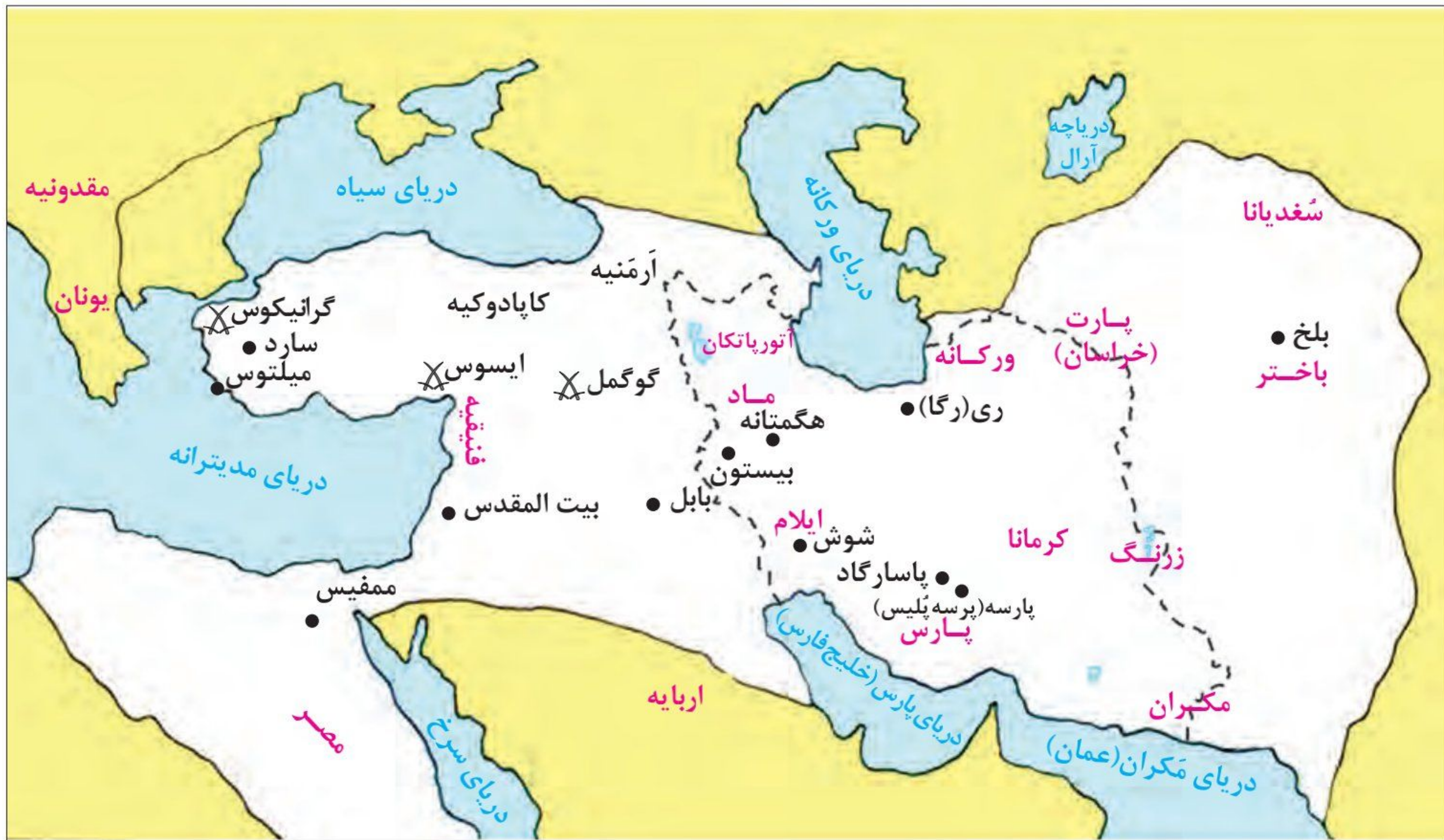
جدیدی از فرمانروایی را به جهان معرفی کرد. این رفتار

مداراجویانه و انسانی کورش، الگوی مناسبی شد که پس از

1. در زمان کدام شاه هخامنشی قلمرو هخامنشیان تا قاره آفریقا گسترش یافت **کمبوجیه**
2. مصر توسط چه کسی به تصرف هخامنشیان درآمد و نتیجه این فتح چه بود؟
3. داریوش یکم چگونه به قدرت رسید؟
4. اقدامات داریوش یکم را نام ببرید

2) او، برخی شاهان هخامنشی نیز از او پیروی کردند (در زمان پادشاهی کمبوجیه (پسر و جانشین کوروش بزرگ) مصر به تصرف هخامنشیان درآمد. مصر، کشوری بزرگ و با تمدنی کهن و با شکوه بود. با فتح این سرزمین، قلمرو هخامنشیان به قاره آفریقا نیز گسترش یافت و به نهایت وسعت و عظمت خود رسید.)

نقشه قلمرو هخامنشیان

اهمیت و شهرت فوق‌العاده داریوش بزرگ در تاریخ ایران، اقدامات اساسی و کم‌نظیری بود که برای ایجاد تشکیلات نوین اداری، نظامی و اقتصادی انجام داد. تأسیس سپاه جاویدان، احداث جاده شاهی و برپایی کاخ‌ها و بناهای مجلل، به‌ویژه در شوش و تخت جمشید، از جمله اقدام‌های مهم این پادشاه بزرگ است. داریوش، اصول و شیوه‌ای از کشورداری را بنیان نهاد که نه تنها در دوره هخامنشیان، بلکه تا قرن‌ها بعد همچنان پا برجا بود و زمینه رونق اقتصادی و شکوفایی تمدنی ایران را فراهم آورد. در درس‌های بعد مهم‌ترین اقدامات و ابتکارات داریوش در زمینه‌های اداری، نظامی، عمرانی و اقتصادی بررسی خواهد شد.

تثبیت شاهنشاهی هخامنشیان: (پس از مرگ مشکوک کمبوجیه، داریوش یکم که از شاخه دیگر خاندان هخامنشی بود با همراهی تعدادی از سران خاندان‌های بزرگ پارسی، گوماته مغ و دیگر شورشیان و مدعیان قدرت را سرکوب کرد و بر تخت شاهی نشست.) (3) داریوش بزرگ پس از فرو نشاندن شورش‌های داخلی و برقراری آرامش و امنیت در سرتاسر شاهنشاهی هخامنشی، به شرق لشکرکشی کرد و قسمت‌هایی از غرب و شمال غرب هند را به قلمرو خود افزود. او همچنین به منظور دفع حملات قبایل صحراگرد سکایی، به مناطق دوردستی در شمال دریای سیاه و جنوب روسیه کنونی لشکرکشی کرد.

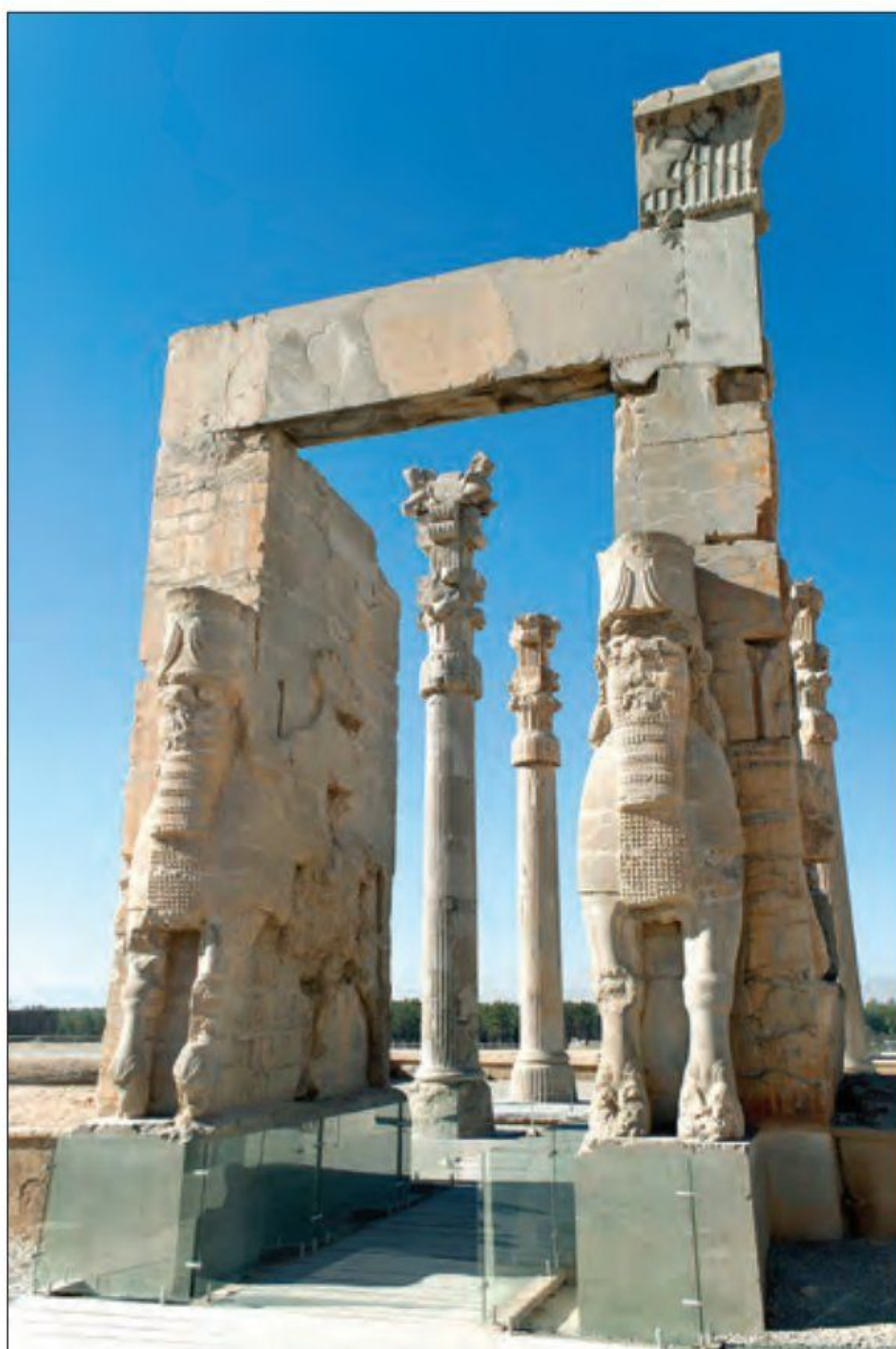

1. علت رقابت و درگیری یونان با ایران در زمان داریوش یکم چه بود؟ و نتیجه آن چه شد؟

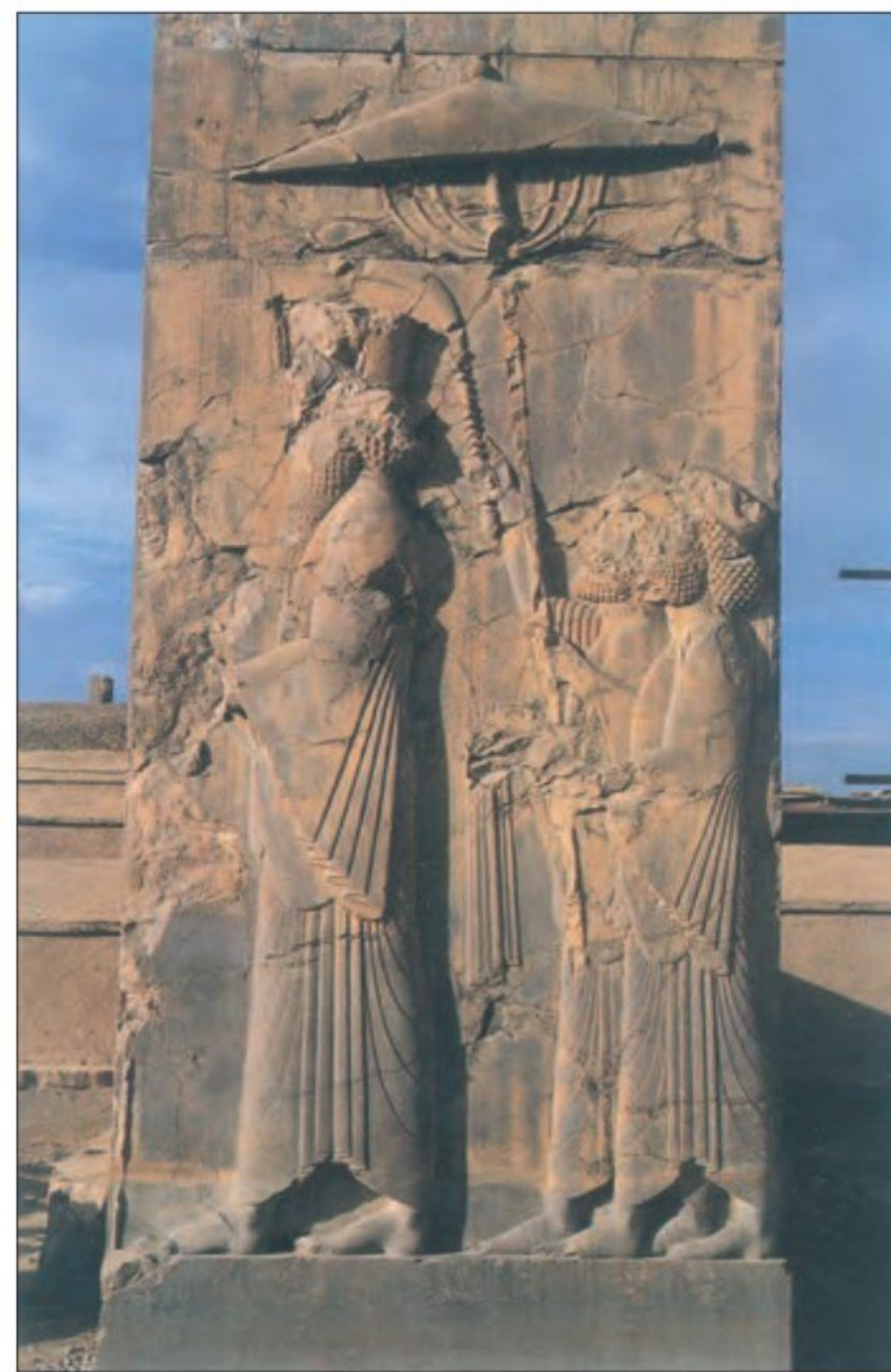
2. اقدامات خشایار شاه چه بود؟

کردند و سپس سپاه ایران وارد خاک یونان شد و در جایی به نام ماراثن موضع گرفت. آتنی‌ها مدتی در اظهار اطاعت و یا جنگ تردید داشتند. بیشتر دولت - شهرهای یونانی از جمله اسپارت که سربازانش به جنگاوری و دلاوری مشهور بودند، نیز در پشتیبانی از آتن جدی نبودند. سرانجام، سرداران آتنی تنها راه چاره را در حمله سریع و جنگ تن به تن دیدند. یورش یونانیان به قدری ناگهانی بود که کاری از تیراندازان پارسی بر نیامد و سپاه ایران عقب‌نشینی کرد. مورخان یونان باستان و تاریخ‌دانان جدید اروپایی، جنگ ماراثن را با آب و تاب فراوان نقل کرده‌اند.

رقابت و درگیری یونان با ایران: داریوش بزرگ، در اواخر پادشاهی خود، با مشکلاتی در غرب قلمرو خود روبه‌رو شد که به بروز جنگ با یونانیان انجامید و تا روزگار جانشینش، خشایارشا ادامه یافت. دولت - شهرهای یونانی، مخصوصاً آتن، از تسلط ایران بر آسیای صغیر و سواحل شرقی دریای اژه ناخشنود بودند. از این‌رو، آتنی‌ها یکی از شهرهای یونانی‌نشین آسیای صغیر به نام میلِتوس (مَلَطِیَه) را تشویق به شورش علیه هخامنشیان کردند و سپس به همراه شورشیان به شهر سارد هجوم آورده، آنجا را آتش زدند. داریوش تصمیم به تنبیه آتنی‌ها گرفت. ناوهای ایرانی نخست جزایر دریای اژه را تصرف

تخت جمشید - دروازه ملل، نماد حکومت جهانی هخامنشیان

تخت جمشید - نقش برجسته داریوش بزرگ

به دست نیاورد) **2** یونانیان درباره پیروزی خود در این نبرد نیز بزرگ‌نمایی بسیار کردند و حتی ارقام باور نکردنی از تعداد ناوگان و سربازان هخامنشی ارائه کردند.

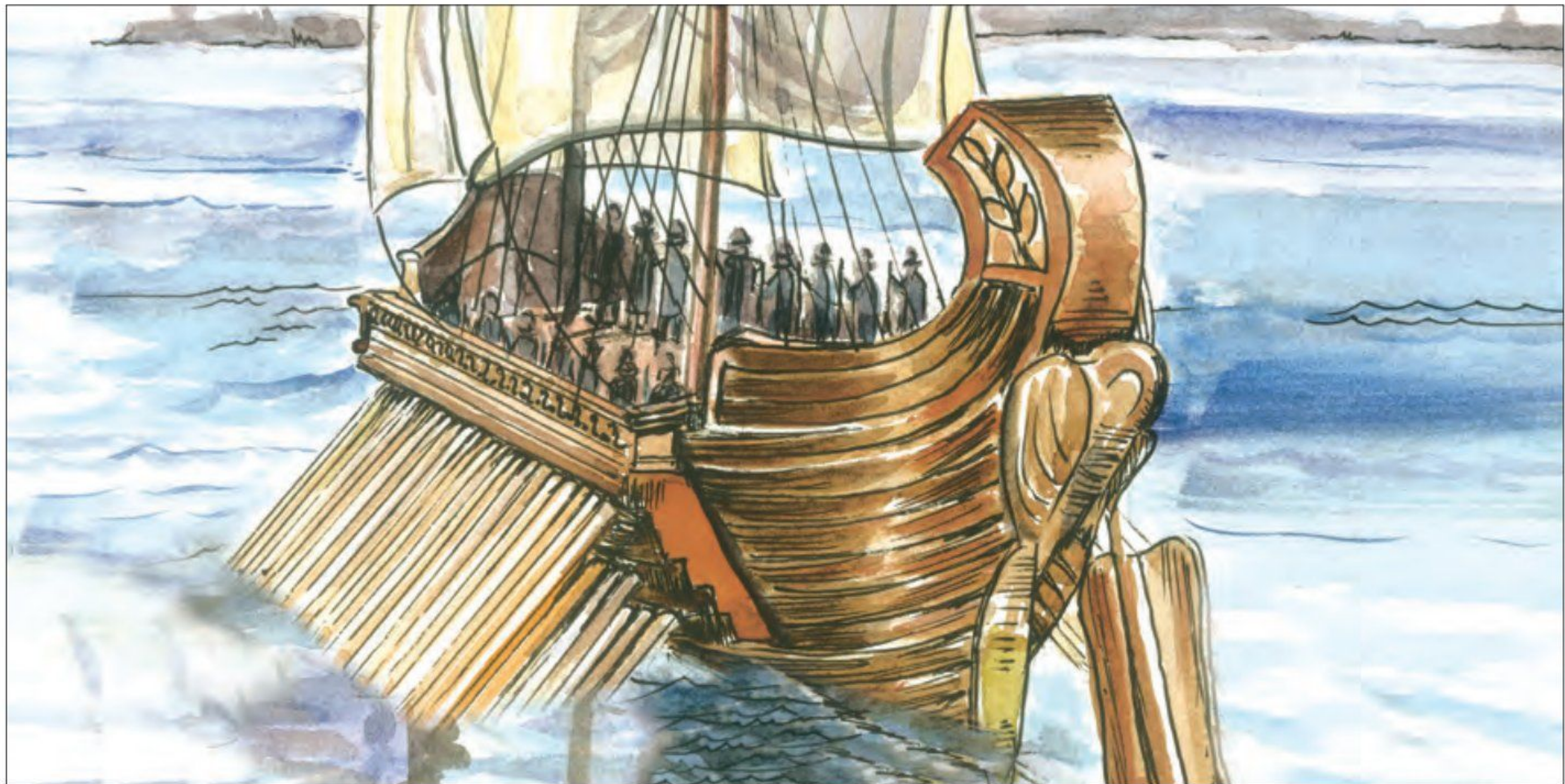
2 (خشایارشا، پسر و جانشین داریوش، پس از فرونشاندن شورش‌های مصر و بابل، به یونان لشکر کشید و آتن را تصرف کرد، اما در نبرد دریایی در تنگه سالامیس توفیقی

1. خاندان هخامنشی در زمان پادشاهی **اردشیر دوم** چار تفرقه درونی شد
2. در زمان کدام پادشاه هخامنشی مصر از سیطره هخامنشیان خارج شد؟ **اردشیر دوم**
3. دلایل انحطاط دولت هخامنشیان چه بود؟

فعالیت ۳

با توجه به مطالبی که در درس ۶ درباره دولت - شهرهای یونانی خواندید، درباره علل و عوامل جنگ‌های یونان و ایران در دوره هخامنشیان با هم گفت‌وگو کنید.

○ کشتی دوره هخامنشی

شد. اردشیر دوم به خوش گذرانی و راحت طلبی مشهور بود. در دوران فرمانروایی او مصر از سیطره هخامنشیان خارج شد. اردشیر سوم، پسر و جانشین اردشیر دوم، در ابتدای حکومتش کسانی از خاندان سلطنتی را که احتمال می‌داد ادعای شاهی کنند به قتل رساند. او پادشاهی جاه طلب و جنگجو بود و مصر را دوباره ضمیمه قلمرو هخامنشی کرد. اردشیر سوم در آستانه حمله اسکندر مقدونی به ایران، به دست یکی از خدمتکاران کاخ شاهی به قتل رسید.

داریوش سوم، آخرین فرمانروای هخامنشی که مدتی پس از قتل اردشیر سوم بر تخت شاهی نشست، دلیر و جوانمرد بود، اما تدبیر و درایت شاهان نخست هخامنشی را نداشت. در زمان او، اسکندر با سپاهی بسیار قوی، آموزش دیده و تشنه قتل و غارت به ایران تاخت. **3**

اگرچه هخامنشیان از لشکرکشی به یونان، موفقیت نظامی چندانی به دست نیاوردند، اما دولت - شهرهای یونانی تا زمان تسلط مقدونیان بر آن کشور، همچنان حکومت ایران را به عنوان بزرگ‌ترین قدرت جهانی می‌شناختند و به آن احترام می‌گذاشتند. حکومت هخامنشی نیز نقش فعالی در روابط دولت - شهرهای یونانی، به خصوص در جریان جنگ‌های پلوپونزی ایفا کرد.

انحطاط و فروپاشی هخامنشیان (خاندان هخامنشی از زمان پادشاهی اردشیر دوم که از ۴۰۴ تا ۳۵۸ ق.م. حکومت می‌کرد، دچار تفرقه درونی شد. در ابتدای زمامداری او، برادرش کوروش کوچک در آسیای صغیر سر به شورش برداشت و با سپاهی از مزدوران یونانی راهی پایتخت شد. در جنگی که میان دو برادر رخ داد کوروش کوچک شکست خورد و کشته

1. فرمانده سپاه ایران در حمله اسکندر مقدونی به ایران در دوره هخامنشیان چه کسی بود؟

آریو برزن

بررسی شواهد و مدارک؛ اسلحه طلایی

«... در حالی که جنگ‌های پلوپونزی [جنگ‌های داخلی یونان] به اوج شدت رسیده بود، اسپارت می‌کوشید تا برای از بین بردن حریف نیرومند خویش، آتن، از طلای داریوش [دوم] استفاده کند. اما داریوش می‌دانست از طلاهای خویش چگونه باید همچون یک حربه سیاسی استفاده نماید. در عین حال می‌دانست که حفظ نوعی موازنه در بین حریفان جنگ پلوپونزی ... برای ایران سودمندتر خواهد بود ... از این رو، ... طلای ایران را طوری به آنها می‌رسانید که جنگ به درازا کشد و غالب و مغلوبی معلوم نشود. حاصل این سیاست موازنه، آن شد که اشتغال حریفان در منازعات پلوپونزی، به ایران فرصت داد تا شهرهای یونانی آسیای صغیر را دوباره به انقیاد خویش درآورد، پادگان‌های ایرانی را در آنجاها مستقر سازد و حتی مالیات‌های معوق را بازستاند». (تاریخ مردم ایران قبل از اسلام، عبدالحسین زرین‌کوب، صص ۱۸۱-۱۸۰)

فعالیت ۴

الف - منظور نویسنده از «اسلحه طلایی» چیست؟

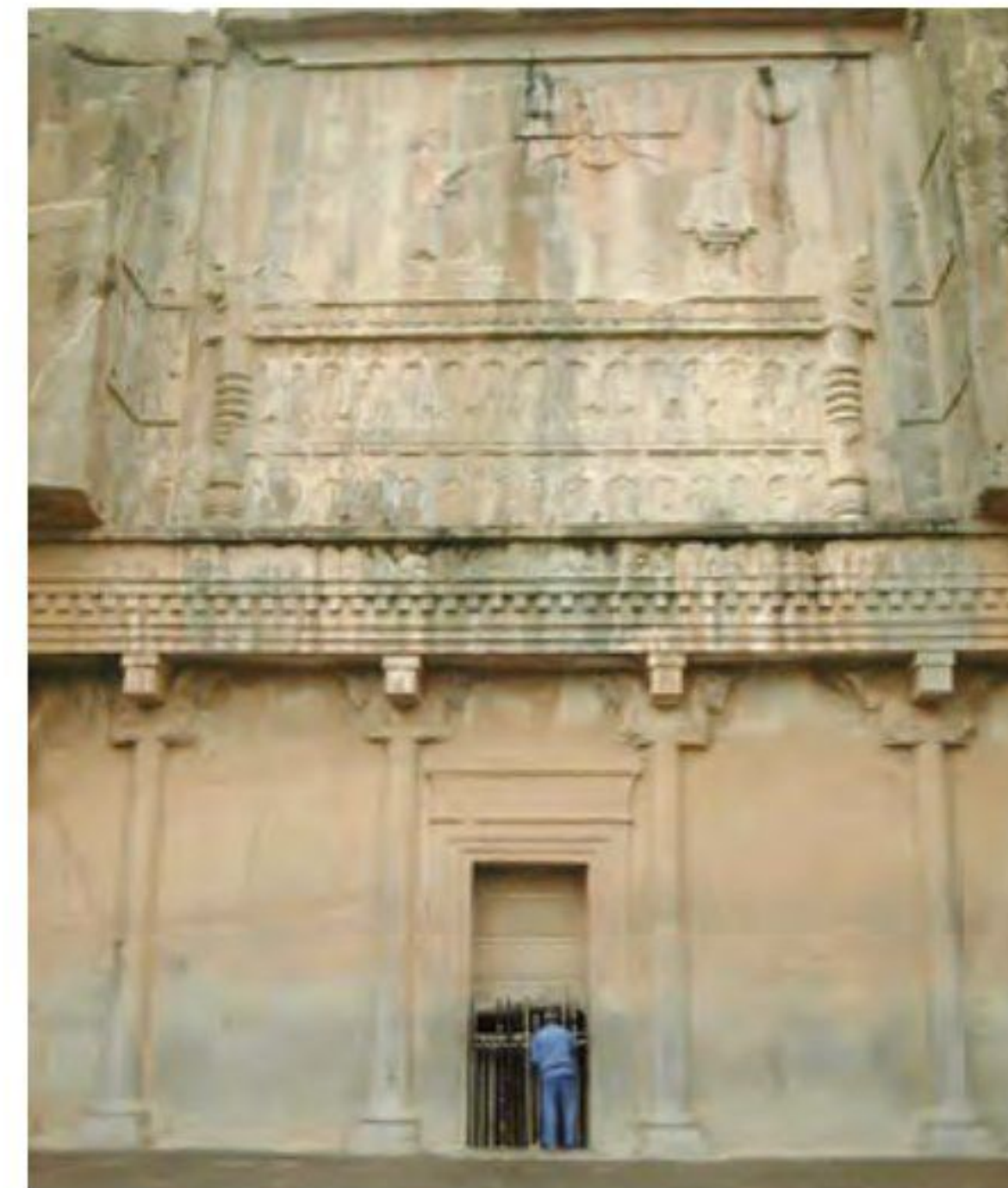
ب - به نظر شما چرا با وجود حمایت حکومت هخامنشی از اسپارت در جنگ‌های پلوپونزی، ایرانیان نمی‌خواستند این جنگ‌ها غالب و مغلوبی داشته باشد؟

یونانی به تخت جمشید رسیدند و مشهور است که به دستور اسکندر این شهر به آتش کشیده شد. داریوش سوم که از برابر اسکندر گریخته بود در سال ۳۳۰ ق.م. نزدیک دامغان کنونی به قتل رسید.

اسکندر در سه نبرد (گرانیکوس، ایسوس و گوگمل) سپاه هخامنشی را شکست داد و پس از آن، شوش، یکی از پایتخت‌های هخامنشیان را تسخیر کرد. با وجود دلوری و رشادت آریوبرزن، سردار شجاع ایرانی، سپاهیان مقدونی و

○ تندیس آریو برزن

○ آرامگاه داریوش سوم - تخت جمشید

فعالیت ۵

با استفاده از جدول شاهان هخامنشی که دبیر محترم در اختیار شما قرار می‌دهد، نمودار خط زمان دوران هخامنشی را ترسیم کنید.

1. آخرین پادشاه هخامنشی چه نام داشت؟ داریوش سوم

2. میراث و یادگارهای هخامنشیان را نام ببرید

میراث هخامنشی در یک نگاه کلی: با مرگ داریوش سوم، سلسلهٔ هخامنشی به پایان رسید، اما میراث و یادگارهای هخامنشیان در آیین کشورداری و فنون سیاست، شیوه‌های عمرانی، اقتصادی و تجاری، ساخت بناهای باشکوه، ابداع هنرهای جهانی و مداراجویی فرهنگی و دینی در تاریخ ایران و جهان فراموش نشد. هخامنشیان، ایران را به نخستین حکومت بزرگ جهانی تبدیل کردند. به واسطهٔ تدبیر و سیاست شاهان هخامنشی بود که ایرانیان به تأثیرگذارترین مردم در جهان متمدن و شناخته‌شدهٔ آن روزگار تبدیل شدند(2)

پرسش‌های نمونه

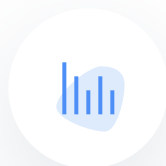
- 1 چه عاملی زمینه‌ساز اتحاد قبایل پراکندهٔ مادی و تأسیس حکومت ماد شد؟
- 2 اهمیت فتح بابل را برای حکومت تازه تأسیس هخامنشی شرح دهید.
- 3 چرا مورخان و پژوهشگران، اهمیت فوق‌العاده‌ای برای نقش و عملکرد داریوش بزرگ در تاریخ ایران قائل هستند؟
- 4 به نظر شما ایران در دوران حکومت هخامنشیان، به لحاظ قدرت سیاسی-نظامی چه جایگاهی در جهان آن روز داشت؟
- 5 با مرور متن درس، منابع دست اول و دست دوم تاریخ ایران باستان را که در این درس به آنها اشاره شده است، فهرست کنید.

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد